

30. GLINY OGNIOTRWAŁE

Gliny ogniotrwałe są podstawowym surowcem stosowanym w przemyśle materiałów ogniotrwałych. Te plastyczne gliny wykazują zdolność do tworzenia się czerepu ceramicznego o znacznej wytrzymałości mechanicznej. Uzyskuje się go po wypaleniu w wysokich temperaturach, powyżej 1500 ° C.

Z kilkunastu udokumentowanych złóż tej kopaliny w południowo-zachodniej i centralnej Polsce, tylko dwa są eksploatowane. Największe zagospodarowane złożo Rusko-Jaroszów znajduje się w województwie dolnośląskim, a drugie co do wielkości - Kryznanówka, w województwie mazowieckim.

Stan zasobów glin ogniotrwałych oraz stopień ich zagospodarowania przedstawiono w tabeli 30.1.

Tabela 30.1

GLINY OGNIOTRWAŁE -mln t

Wyszczególnienie	Ilość złóż	Zasoby geologiczne			Zasoby przemysłowe	
		bilansowe				
		Razem	A+B+C1	C2		
ZASOBY OGÓŁEM	17	55.01	54.30	0.71	110.36	3.08
w tym - zasoby złóż zagospodarowanych						
Razem -	3	5.13	4.93	0.20	0.91	3.08
1. Złoża zakładów czynnych	2	3.81	3.61	0.20	0.91	2.71
2. Złoża eksploatowane okresowo	1	1.33	1.33	-	-	0.37
w tym - zasoby złóż nie zagospodarowanych						
Razem -	6	48.62	48.47	0.15	106.02	-
1. Złoża rozpozn. szczegółowo	6	48.62	48.47	0.15	106.02	-
w tym - złoża, których eksploatacji zaniechano						
Razem -	8	1.26	0.90	0.36	3.44	-

W 2008 r. stan geologicznych zasobów bilansowych glin ogniotrwałych wynosił 55,01 mln t. Był niższy o 0,14 mln t w stosunku do roku ubiegłego, przede wszystkim w wyniku wydobycia.

Geologiczne zasoby bilansowe tej kopaliny rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B ,C1) określone są na 54,30 mln t. Stanowi to 98,7 % całości udokumentowanych zasobów bilansowych glin ogniotrwałych. Złoża eksploatowane zawierają 3,81 mln t zasobów geologicznych bilansowych co stanowi 6,9 % całości zasobów bilansowych glin ogniotrwałych. Zasoby złóż zagospodarowanych rozpoznanych szczegółowo wynoszą 3,61 mln t co stanowi 94,7 % ogółu zasobów bilansowych złóż eksploatowanych.

Zasoby przemysłowe glin ogniotrwałych wynoszą 3,08 mln t, co stanowi 5,6 % ogółu geologicznych zasobów bilansowych tych glin oraz 60 % bilansowych zasobów geologicznych złóż zagospodarowanych.

Wydobycie glin ogniotrwałych w 2008 r. wyniosło 149 tys. t i jest mniejsze o 21 tys. t w stosunku do ubiegłego roku. Spadek wydobycia glin ogniotrwałych wystąpił w złożu Rusko-Jaroszów (o 25 tys. t). Łącznie wydobyto ze złoża Rusko-Jaroszów 125 tys. t, (wszystkich gatunków glin) co stanowi 83,9 % krajowego wydobycia. Surowiec z tego złoża może być wykorzystany w stanie naturalnym bądź stosowany po przeróbce jako tzw. „gliny palone”. W złożu Kryznanówka zanotowano wzrost wydobycia o 3 tys. t.

W trakcie eksploatacji złóż powstają odpady nieprzydatne gospodarczo, które zalegają na składowiskach. W złożu Rusko-Jaroszów przybyło 767,17 tys. t odpadów.

W 2008 r. import glin ogniotrwałych, zapraw i mas budowlanych wyniósł 369,17 tys. t i utrzymał się na poziomie z roku poprzedniego. Eksport wyniósł 60,98 tys. t i był mniejszy o 1,26 tys. t w stosunku do roku ubiegłego. Eksportowany jest surowiec głównie ze złoża Rusko-Jaroszów. Kierunki importu i eksportu podano w tabeli 30.2.

Tabela 30.2

Kierunki polskiego importu i eksportu glin ogniotrwałych,
zapraw i mas budowlanych

IMPORT				EKSPORT			
Lp.	Kraj	Ilość tys. ton	Wartość tys. PLN	Lp.	Kraj	Ilość tys. ton	Wartość tys. PLN
	Świat (ogółem)	369,17	172 651		Świat (ogółem)	60,98	71 024
1	Niemcy	20,03	47 121	1	Ukraina	4,81	12 047
2	Ukraina	303,36	37 725	2	Rosja	6,37	11 916
3	Wielka Brytania	4,59	28 362	3	Szwecja	12,99	10 590
4	Austria	15,25	18 025	4	Czechy	12,75	9 225
5	Francja	2,78	7 590	5	Niemcy	7,42	5 879
6	Czechy	9,92	7 234	6	Słowacja	4,27	5 709
7	Chiny	3,88	6 151	7	Litwa	3,87	2 277
8	Holandia	1,28	5 561	8	Austria	0,66	1 645
9	Słowacja	2,78	3 329	9	Rumunia	0,73	1 611
10	Węgry	0,74	2 833	10	Białoruś	1,03	1 554
11	Belgia	0,52	2 465	11	Egipt	0,28	1 271
12	Włochy	1,16	2 207	12	Bułgaria	0,44	1 138
13	Szwecja	1,80	1 881	13	Szwajcaria	1,66	985
14	Dania	0,40	700	14	Włochy	0,29	714
15	Szwajcaria	0,35	538	15	Kazachstan	0,55	559

Stopień rozpoznania zasobów i stan zagospodarowania, a także wielkość wydobycia z poszczególnych złóż zestawiono w tabeli 30.3.

Tabela 30.3

Wykaz złóż glin ogniotrwałych – w tys. t

Lp.	Nazwa złoża	Stan zag. złoża	Z a s o b y		Wydo- bycie	Powiat
			geologiczne bilansowe	przemysłowe		
ZŁOŻA UDOKUMENTOWANE złóż : 17; OGÓŁEM			55 016	3 082	149	
woj. DOLNOŚLĄSKIE złóż : 5			44 095	1 905	125	
1	Czerwona Woda SW	Z	22	-	-	Zgorzelec
2	Lusina-Udanin p.Południowe	R	29 016	-	-	Środa Śl.
3	Lusina-Udanin p.Północne	R	6 117	-	-	Środa Śl.
4	Różana	R	6 961	-	-	Środa Śl.
5	Rusko-Jaroszów	E	1 979	1 905	125	Świdnica
woj. LUBUSKIE złóż : 7			3 243	372	-	
1	Chwaliszowice	T	1 328	372	-	Żary
2	Łęknica	Z	402	-	-	Żary
3	Łęknica II	Z	195	-	-	Żary
4	Łęknica III	Z	-	-	-	Żary
5	Łęknica-pole Edward	Z	-	-	-	Żary
6	Małomice I	Z	328	-	-	Żagań
7	Małomice II	R	990	-	-	Żagań
woj. ŁÓDZKIE złóż : 1			tylko pzb.	-	-	
1	Żarnów	Z	tylko pzb.	-	-	Opoczno
woj. MAZOWIECKIE złóż : 4			7 678	805	23	
1	Borkowice-Radestów	R	5 229	-	-	Przysucha
2	Jakubów	Z	314	-	-	Przysucha
3	Kryzmanówka	E	1 830	805	23	Przysucha
4	Rusinów	R	305	-	-	Przysucha

Opracowała: Janina Dyląg